

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-88>

УДК 336.743(477)

МАКРОФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: ФІСКАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО РЕЖИМУ ДІЯ СІТІ

MACRO-FINANCIAL STABILITY OF UKRAINE: FISCAL ASPECTS OF THE DIIA CITY TAX REGIME

Рудик Наталія Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4367-0392>

Rudyk Nataliia

Vadym Hetman Kyiv National Economic University

Макрофінансова стабільність держави є пріоритетом для країни в будь-яких умовах. Важливо здійснювати постійний моніторинг балансу зовнішніх та внутрішніх зобов'язань держави з вектором на самостійне акумулювання фінансових ресурсів. Проведений аналіз показника дефіциту бюджету як одного із ключових показників макрофінансової стабільності держави відзначається негативною тенденцією. Суверенітет України в умовах глобалізації і постійної нестабільності соціально-економічних процесів також вимагає формування фінансової політики зорієнтованої на власні фінансові ресурси. За таких умов дієвим стає формування партнерських відносин між державою та суб'єктами господарювання в межах цілі сталого розвитку "Партнерство заради сталого розвитку". В межах даної цілі автором досліджується можливість балансування інтересів держави в контексті забезпечення макрофінансової стабільності держави та імплементації нового податкового режиму Дія Сіті. Фіскальними аспектами даного податкового режиму є: зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання, формування інвестиційної привабливості для потенційних інвесторів. Визначені переваги та недоліки зазначеного податкового режиму доводять необхідність партнерства заради сталого розвитку. Автором наведена характеристика зміни ставки податку на доходи фізичних осіб у порівнянні із резидентами Дія Сіті та платниками податків, які перебувають на загальній системі оподаткування. Підтверджено, що саме податок на доходи фізичних осіб займає найвагомішу частку серед прямих податків. Проаналізована структура даного податку у розрізі об'єктів оподаткування. Відзначається відкладений ефект імплементації податкового режиму Дія Сіті. Визначено подальшу необхідність постійного моніторингу впливу нового податкового режиму на суб'єктів господарювання, та його фіскальну та інвестиційну доцільність у забезпеченні макрофінансової стабільності держави.

Ключові слова: міжнародні фінансові організації, макрофінансова стабільність, фіскальна політика, податки, податковий режим Дія Сіті, фінансові ресурси, індикатори макрофінансової стабільності, сталий розвиток, забезпечення макрофінансової стабільності, інвестиційна привабливість.

The macro-financial stability of the state is a priority for the country under any conditions. It is important to constantly monitor the balance of the state's external and internal obligations with a vector for independent accumulation of financial resources. The dynamics of revenue and expenditure indicators of the state and local budgets of Ukraine were analyzed. The analysis of the budget deficit indicator as one of the key indicators of the macro-financial stability of the state, which is marked by a negative trend, was carried out. The need to attract one's own financial resources to cover existing budget deficits was noted. Ukraine's sovereignty in the conditions of globalization and constant instability of socio-economic processes also requires forming a fiscal policy focused on its financial resources. Under such conditions, creating partnership relations between the state and business entities within the sustainable development goal "Partnership for sustainable development" becomes effective. Within this goal, the author examines the possibility of balancing the state's interests to ensure the state's macro-financial stability and implement the new tax regime of Diia City. The critical aspects of this regime are reducing the tax burden on business entities and creating investment attractiveness for potential investors. The identified advantages and disadvantages of the specified tax regime prove the necessity of partnership for sustainable development. The author describes the characteristics of the change in the tax rate on the income of individuals compared to residents of Diia City and taxpayers who are on the general taxation system. It has been confirmed that the personal income tax has the heaviest share among direct taxes. The structure of this tax is analyzed in terms of taxation objects, and the delayed effect of implementing the Diia City tax regime is noted. The further need for constant

monitoring of the impact of the new tax regime on economic entities and its fiscal and investment feasibility in ensuring the macro-financial stability of the state was determined.

Keywords: international financial organisations, macro-financial stability, fiscal policy, taxes, tax regime of Diia City, economic growth, financial resources, indicators of macro-financial stability, sustainable development, ensuring macro-financial stability, investment attractiveness.

Постановка проблеми. Стратегічно важливі дії сьогодні для України – це самостійне акумулювання фінансових ресурсів та забезпечення макрофінансової стабільності держави. Незмінним інструментом фіскальної політики щодо акумулювання фінансових ресурсів є податки. Забезпечення макрофінансової стабільності в даному контексті можливе за умови підтримки існуючих податкових режимів та забезпечення їх інвестиційної привабливості для міжнародних фінансових організацій, приватних та інших інституційних інвесторів навіть за умови існування воєнних ризиків. Так, новий податковий режим Дія Сіті створює умови для аналізу змін в елементах податку на доходи фізичних осіб, єдиного соціального внеску, військового збору та податку на прибуток підприємств. В кризових умовах ретельна увага приділяється саме прямим бюджетоутворюючим податкам: податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток підприємств, єдиному податку. Вони мають всі переваги прямих податків та наповнюють фінансовими ресурсами державний та місцеві бюджети, впливаючи на кожного суб'єкта господарювання платника податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний фундамент дослідження закладений у працях А. Сміта [17], Ф. Кене [9], Дж. М. Кейнса [1] та інших. Законодавче обґрунтування закріплене у численних нормативно-правових актах, таких як: Податковий Кодекс України [14] та Закони про зміни та доповнення [4; 5; 6; 7; 8] до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України, а також закони щодо нововведеного режиму оподаткування Дія Сіті [13; 15]. Останні дослідження прямих податків та зміни їх елементів в умовах режиму оподаткування Дія Сіті сьогодні лише набираються своєї актуальності. Водночас варто відзначити науковий доробок таких практиків та науковців як: Волохова І. С. [3], Лега О. В. [11], Логвіновська С. І. [12], Тоцька О. Л. [18] та інші. Авторами сформований комплексний підхід до впливу податку на доходи фізичних осіб на формування бюджету з урахуванням як загальнодержавних так і регіональних аспектів. Водночас макрофінансова стабіль-

ність держави та її зв'язок із новим податковим режимом Дія Сіті мало досліджений у наукових джерелах через відкладений ефект його імплементації в практику. Саме тому на часі стає висвітлення особливостей та нюансів даного взаємозв'язку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Фіскалізація економіки через пряме оподаткування є визнаною механізмом для акумулювання фінансових ресурсів до державного бюджету. Водночас відкладений ефект імплементації нового податкового режиму Дія Сіті потребує додаткових досліджень, і може бути розцінений як стратегічне рішення щодо збереження фіскального потенціалу та макрофінансової стабільності держави в умовах воєнного стану.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ціллю даної статті є теоретичне обґрунтування та практична інтерпретація змін в адмініструванні податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) для державного бюджету та суб'єктів господарювання – резидентів податкового режиму Дія Сіті. Визначення його фіскального значення для державного бюджету та критерію інвестиційної привабливості для суб'єктів господарювання в частині реалізації сімнадцятої цілі сталого розвитку “Партнерство заради сталого розвитку” та збереження макрофінансової стабільності держави. Для виконання поставлених цілей були визначені такі **завдання:** проаналізувати ключові показники забезпечення макрофінансової стабільності; провести аналіз фіскального значення ПДФО, його особливостей для резидентів Дія Сіті; деталізувати фіскальні аспекти, переваги та недоліки податкового режиму Дія Сіті в контексті забезпечення макрофінансової стабільності держави. Для досягнення поставленої мети та завдань використовувались такі наукові методи: метод аналізу та синтезу, порівняння, узагальнення, методи статистичних досліджень (метод групувань, середніх величин). Інформаційною базою дослідження були наукові статті з означеної тематики та нормативно-правова база.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі описано

різноманітні принципи побудови системи оподаткування, які враховуються при формуванні фіскальної політики та макрофінансової стабільності. Наприклад, якщо порівнювати підходи до оподаткування у праці Дж. М. Кейнса “Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей” (1936) [1], А. Сміта “Добробут націй” (1776) [17] та трактати фізіократів, які представлені у збірці “Вибрані економічні праці” Ф. Кене (2008) [9], можна відзначити різноманітні підходи до ролі податків у економіці та їх визначення. Дж. М. Кейнс вважав, що податки можуть використовуватися для регулювання агрегованого попиту. Він рекомендував встановлення податків для стимулювання або стримування витрат, залежно від стану економіки. А прогресивне оподаткування може бути задіяно як стабілізатор, а саме під час підйому збільшувати податки, під час кризи знижувати, тим самим стабілізуючи ситуацію в суспільстві [1]. А. Сміт стверджував, що основними цілями оподаткування є забезпечення необхідних доходів для функціонування держави та забезпечення громадських благ. На його думку оподаткування повинно бути максимально прозорим, а розмір податку бути справедливим та не обтяжувати платників [17]. Фізіократи, представлені у працях Ф. Кене, розвивали концепцію “природного порядку” у економіці. Вони вважали, що основним джерелом багатства є земля та природні ресурси, тому вони пропонували оподатковувати лише доходи з землі. Згідно з їхніми поглядами, податки повинні бути простими та мінімальними, аби не заважати природному порядку економіки [9]. У своїх працях, автори визначали податки як інструмент державного регулювання, проте різні концепції та підходи до ролі та функцій податків та процесу оподаткування в цілому, викликали різні інтерпретації у економічній науці. За будь-яких умов, надходження до бюджету є основним джерелом фінансування державних видатків. Бюджет держави формується на основі очікуваних надходжень, які складаються з різних джерел, таких як податки, збори, штрафи, дотації тощо. Ці кошти використовуються для забезпечення функціонування всіх сфер суспільства, від охорони здоров'я та освіти до інфраструктурних проектів та соціальної допомоги. Макрофінансова стабільність держави передбачає повне і стійке виконання державного та місцевих бюджетів. Однак, залишається фінансовий чинник впливу на їх виконання – дефіцитність запланованих видатків місцевих та державного

бюджетів та коригування річних планів. Так, Колісником О. Я. [10] було систематизовано чотири групи чинників дефіциту бюджетів: 1) воєнного часу (спричинені непомірними державними витратами на ведення воєнних кампаній. Так, дефіцит бюджету США за 1941–1946 рр. у сумі склав 204,9 млрд дол. Розмір державного боргу в цей період перевищив 100% ВВП); 2) пов'язані з відбудовою народного господарства (пов'язані з необхідністю значних капіталовкладень у розвиток промисловості. Характерні у післявоєнний період чи після великих катастроф природного або техногенного характеру); 3) дефіцити породжені несприятливим економічним розвитком (кризою), бездієвістю економічного механізму і фінансової системи; 4) обумовлені політичними чинниками (є результатом діяльності лобіських груп у парламенті). Дефіцити першої і другої груп виникають внаслідок дії неекономічних чинників. Третю групу склали дефіцити, які породжені кризовими процесами в економіці. Першопричини дефіцитів четвертої групи лежать у політичній площині [10]. Фінансова система України за останні два десятиліття зіштовхнулася з кожним із зазначених вище дефіцитів бюджету та індикаторами, що їх характеризують (рис. 1). Висхідні експоненціальні тренди відзначають постійне зростання доходів та видатків державного бюджету, аналогічно як і експоненціальні тренди доходів та видатків місцевих бюджетів. Проаналізовані дані свідчать про кризовий фактор скорочення доходів та видатків як для місцевих бюджетів, так і для державного бюджету: економічні кризи (2007–2008 роки, 2012–2013 роки), світова криза, спричинена коронавірусом, криза, спричинена воєнними подіями.

Загальну тенденцію дефіциту державного та місцевого бюджетів представлено на рис. 2. За результатами аналізу можна відзначити стійку позитивну тенденцію до збільшення доходів бюджетів місцевого самоврядування, що може свідчити про вдалу реформу фіскальної децентралізації, яка дала можливість органам місцевого самоврядування отримати автономні, власні фінансові ресурси.

Частково вирішення проблеми дефіциту бюджету можливе за рахунок податкових надходжень, дотримуючись оптимального рівня податкового навантаження. Звісно, застосування такого фіскального інструменту як податки може позначитись на подальшому функціонуванні суб'єктів господарювання,

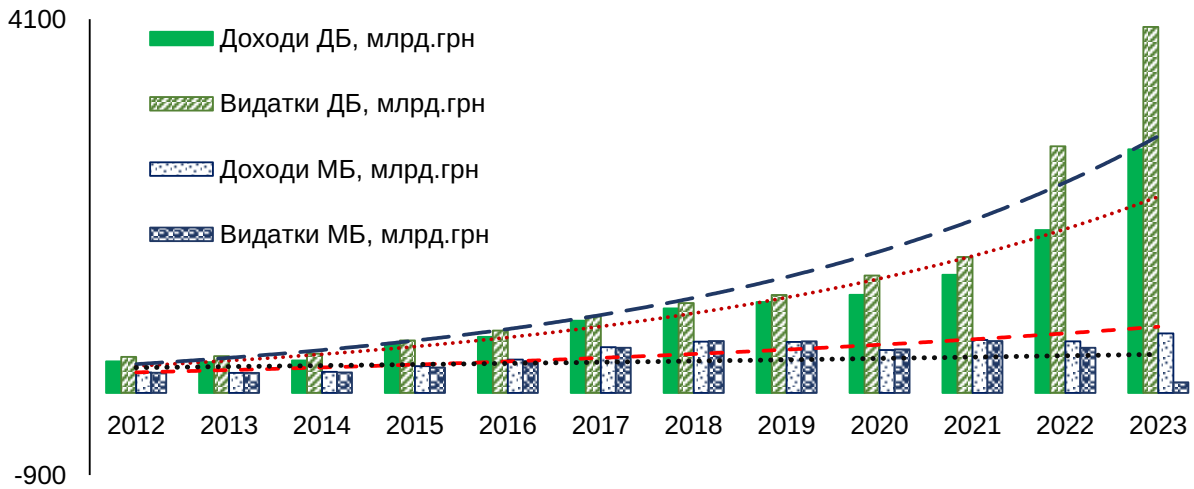

Рис. 1. Показники доходів та видатків державного та місцевих бюджетів України за 2012–2023 роки, млрд. грн

Джерело: складено автором на основі досліджених джерел [2; 16]

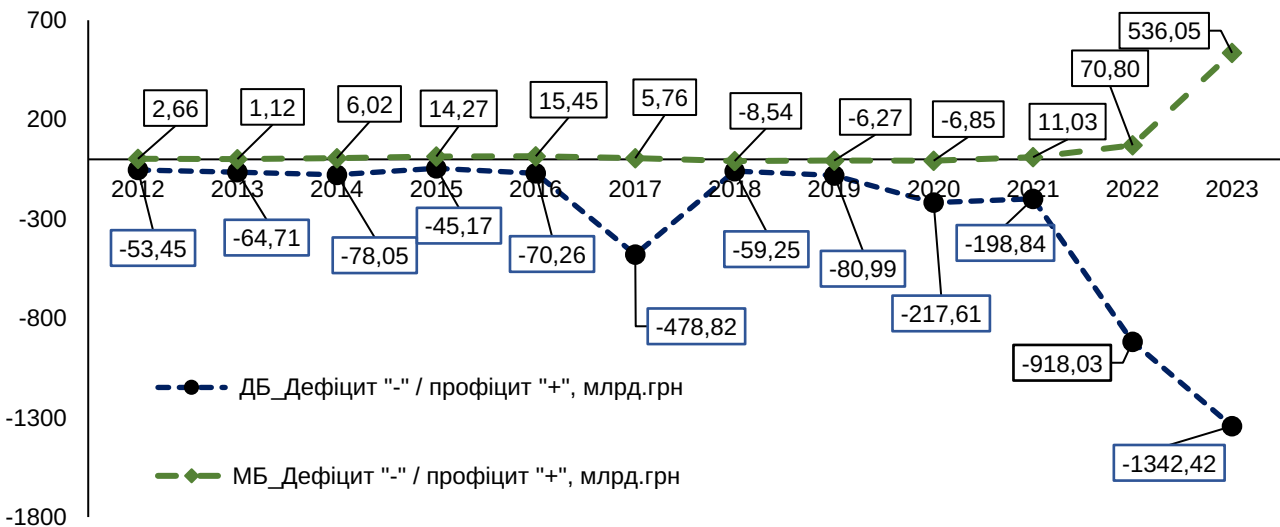

Рис. 2. Показники дефіциту "-" / профіциту "+" державного та місцевих бюджетів України за 2012–2023 роки, млрд. грн

Джерело: складено автором на основі досліджених джерел [2; 16]

однак, проблема дефіциту бюджету та джерел його покриття залишається хронічною для фінансової системи України. Фіскальний потенціал прямих податків залишається незмінно стабільним. Основна частка податкових надходжень бюджету належить саме податку на доходи фізичних осіб (рис. 3). За досліджуваний період в Україні спостерігається стійке зростання доходів від ПДФО.

За визначений період надходження від податку зросли з 67,6 млрд. грн. у 2018 році до 496,3 млрд. грн. у 2023 році. Спостерігається стабільна динаміка зростання, та постійне перевиконання плану, в середньому на 2–3%.

В умовах постійних економічних шоків, таких як COVID-19 та воєнний стан, динаміку можна відзначити як стабільно зростаючу. В призмі економічного стану, дана структура не враховує підвищення цін через коливання валютного курсу та підтримку зі сторони міжнародних фінансових організацій та країн-партнерів. Водночас існують позитивні зміни у забезпеченні макрофінансової стабільності держави та імplementуванні цілі сталого розвитку "Партнерство заради сталого розвитку". Так, у 2021 році був запропонований новий для української податкової системи режим оподаткування Дія Сіті [13; 15].

Результати якого із відкладеним ефектом ми можемо спостерігати на рис. 4. В цілому структура ПДФО за останні 11 років суттєво змінилась. В 2012 році найбільшу частку займав податок, який сплачувався податковими агентами з заробітної плати. Впродовж досліджуваного періоду він займає найбільшу частку та активно номінально збільшувався і в 2022 році становив 88 млрд. грн. В 2015 році було введено податок на дохід шахтарів, який становив 10% замість 18%, і надходження від нього за 2015 рік становили 124 млн. грн (на рис. 4 даний податок не відображаємо). В 2021 році задля детінізації та підвищення податкової культури, введено збір з одноразового добровільного декларування, який за роки своєї дії, додав до бюджету 461 млн. грн. Після введення воєнного стану, податок на доходи військовослужбовців, досягнув суттєвого значення, і в 2023 році займає третє місце по обсягу надходжень в структурі ПДФО, а саме 36,5 млрд. грн. Також ПДФО сплачене резидентами Дія Сіті – податковий режим створений в 2021 році з метою

стимулювання розвитку інформаційних технологій та ІТ-сектору в Україні. Однією з основних задач цього режиму є приваблення інвестицій у сферу інформаційних технологій, в 2023 році дохід від нього становив 673 млн. грн. Отже, частка сплати потенційно не є суттєвою, але фіскальний потенціал даного податкового режиму необхідно розглядати в комплексі. Так, потенційно імплементування даного податкового режиму можна вважати своєрідною податковою амністією для прихованих трудових відносин та зменшенням податкового навантаження на сумлінних суб'єктів господарювання – резидентів Дія Сіті.

До ключових переваг даного податкового режиму для суб'єктів господарювання повних чи часткових резидентів Дія Сіті варто віднести: добровільність обрання правового режиму Дія Сіті; система державних гарантій захисту інвестицій; презумпція правомірності діяльності резидентів Дія Сіті; захищеність від надмірного втручання держави в діяльність, зокрема, позапланові перевірки державного

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

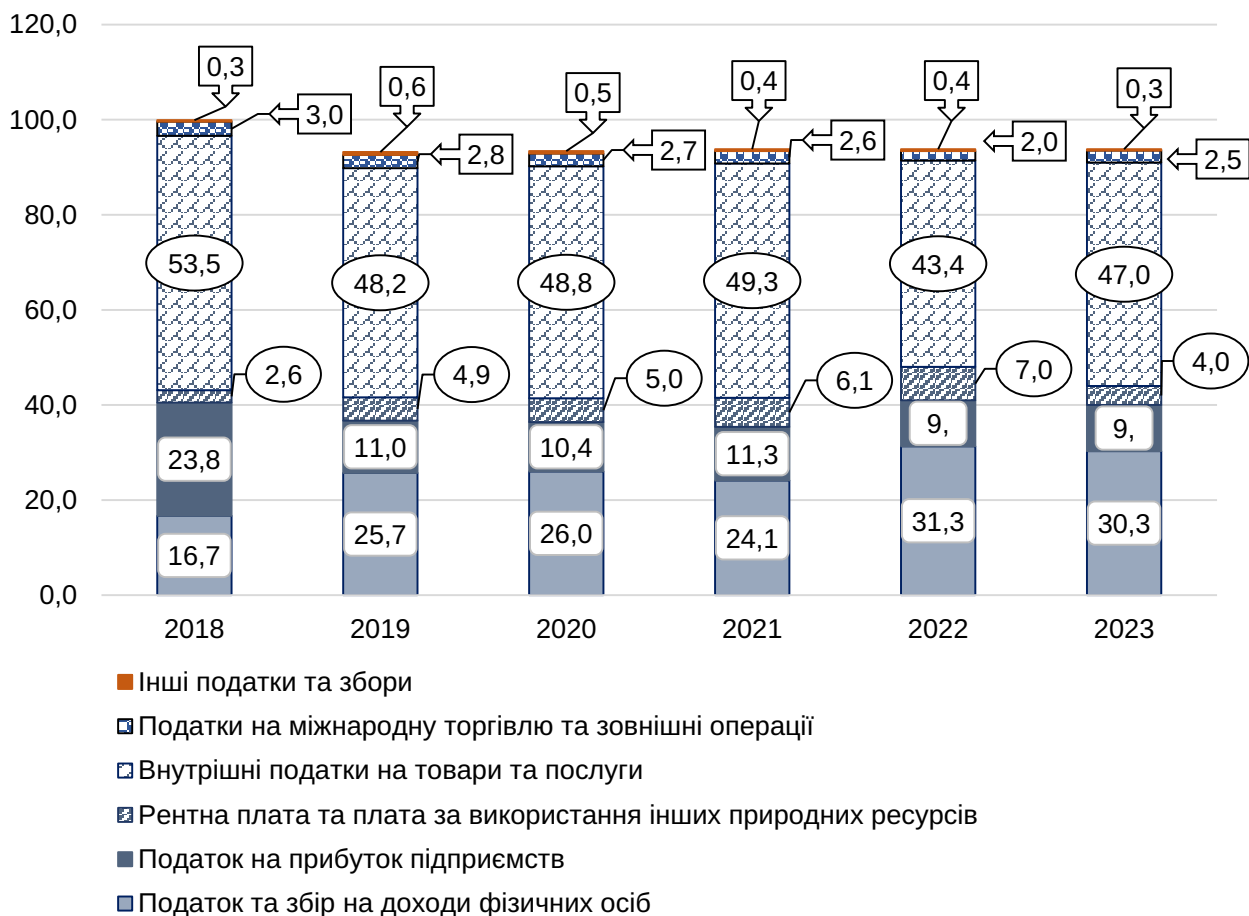
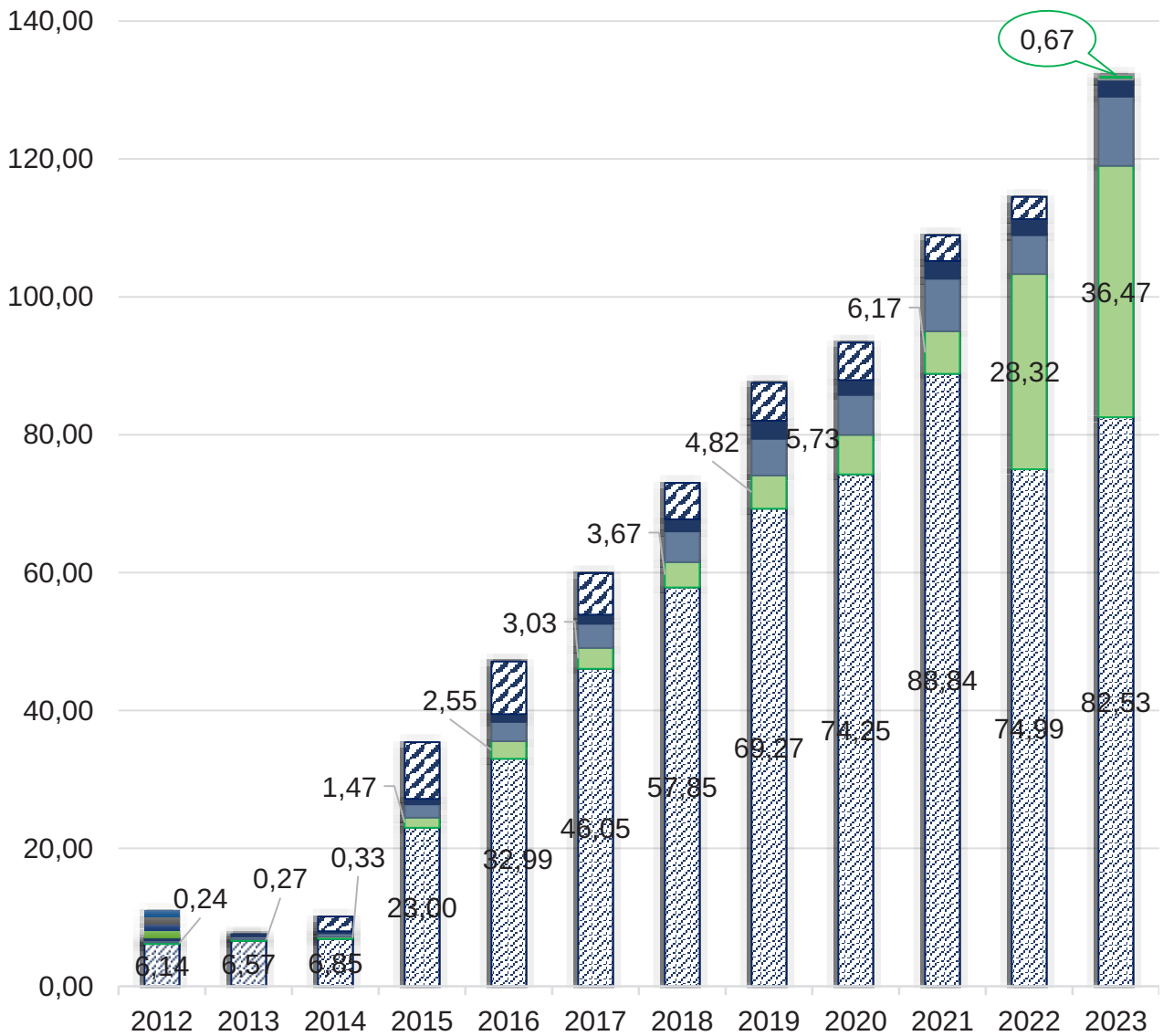

Рис. 3. Частка ПДФО в податкових надходженнях Зведеного бюджету України за 2018–2023 роки, %

Джерело: складено автором на основі досліджених джерел [2; 16]

- Податок на доходи фізичних осіб із доходів спеціалістів резидента Дія Сіті
- ▨ Податок на доходи фізичних осіб із доходу у вигляді процентів
- Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується фізичними особами за результатами річного декларування
- Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку інших ніж заробітна плата
- Податок на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами
- ▨ Податок на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати

Рис. 4. Структура ПДФО в податкових надходженнях Зведеного бюджету України в млрд. грн за 2012–2023 роки

Джерело: складено автором за даними [2]

нагляду тільки за підписом керівника, забора безпідставного проведення обшуків та вилучення техніки, тощо; легалізація відносин між резидентом Дія Сіті та фахівцями фізичними особами, допускаються різні їх форми (найм працівників у межах трудових відносин, у тому числі й іноземних фахівців за гіг контрактами; а також залишається можливість укладення договорів із фізичними особами підприємцями, платниками єдиного податку на третій групі. Врахована можливість укласти з фахівцями договір про нерозголошення та договір про не конкуренцію); сприятлива система оподаткування. Чинність правового режиму Дія Сіті та стабільність його умов держава гарантує протягом 25 років. Система оподаткування для резидентів Дія Сіті представлена в табл. 1.

Фіскальний потенціал даного податкового режиму в частині його стимулювання економічної активності та інвестицій можна буде визначити за проходження більш тривалого періоду його функціонування. Водночас саме аспекти зменшення ставок та впровадження прозорості оподаткування створять умови для виходу із тіньового сектору економіки суб'єктів господарювання. Інвестиційний потенціал податкового режиму також на пряму стосується як суттєво нижчих ставок оподаткування, так і прозорості звітування перед державними органами та перед власниками інвестицій, міжнародними фінансовими організаціями. Доречно зазначити і ряд недоліків даного податкового режиму: з 01.01.2024 року почала свою дію одна із умов перебування у статусі резидента Дія Сіті – витрати на при-

дбання у платників єдиного податку не повинні перевищувати 50% від загальних витрат платника, зайва сума збільшить оподатковуваний прибуток; під оподаткування податком на виведений капітал можуть потрапити деякі операції, які за своєю суттю не є виведеним капіталом; необхідність аудиторських підтверджень звітів про відповідність статусу резидента Дія Сіті; порядок позбавлення статусу резидента Дія Сіті; резидентами Дія Сіті не можуть бути нерезиденти. Водночас дані недоліки не зменшуються важливість імплементування даного податкового режиму з ціллю макрофінансової стабілізації держави та суб'єктів господарювання.

Висновки. Макрофінансова стабільність держави в першу чергу залежить від її спроможності самостійно виконувати свої зобов'язання. Проведене дослідження свідчить про загальні негативні тенденції одного із ключових показників макрофінансової стабільності - дефіциту бюджету. Однак, кризовість ситуації не обмежила можливі варіанти стабілізації фінансової системи, використовуючи для цього механізми прямого оподаткування. Так, запроваджений новий податковий режим Дія Сіті створив нові умови для потенційного виконання цілі сталого розвитку "Партнерство заради сталого розвитку", адже збалансував інтереси держави в контексті виходу із тіньового сектору суб'єктів господарювання через легалізацію трудових відносин, водночас запровадивши систему оподаткування із суттєво нижчими ставками ряду податків. Окремої уваги потребує і можливість залучення інвестицій на умовах прозорості та

Таблиця 1

Порівняльна характеристика ставок податків для резидентів Дія Сіті та суб'єктів господарювання, що перебувають на загальній системі оподаткування

Показники	Звичайний платник податку на прибуток	Резидент Дія Сіті – платник	
		Податок на прибуток	Податок на виведений капітал
Ставка податку для юридичних осіб	18%	18%	9%
Ставка єдиного соціального внеску на виплати фахівцям	22% від фактичної суми виплат, але не більше 15 мінімальних заробітних плат	22% від мінімальної заробітної плати	
Ставка ПДФО на виплати фахівцям	18%	5%	
Ставка військового збору	1,5%		

Джерело: складено автором за даними [13; 15]

сумлінності відносин між інвесторами, міжнародними фінансовими організаціями, державою та суб'єктами господарювання. Все це сприятиме процесам внутрішньої стабілізації фінансової системи та макрофінансовій стабільності держави на прозорих умовах та пра-

вилах євроінтеграції. Подальші дослідження будуть проводитись в напрямі дослідження системи оподаткування податкового режиму Дія Сіті та його впливу на макрофінансову стабільність держави через його фіскальну та інвестиційну доцільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Keynes, J. M. (1936), "General theory of employment, interest and money", *London: Palgrave Macmillan*. URL: <https://www.hetwebsite.net/het/texts/keynes/gt/gtcont.htm> (accessed 10.05.2024).
2. Вебпортал "Бюджет для громадян". URL: <https://openbudget.gov.ua/en> (дата звернення: 11.05.2024)
3. Волохова, І. Формування доходів бюджетів за рахунок податку на доходи фізичних осіб в Україні. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 3(03). С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-2> (дата звернення: 15.05.2024).
4. Закон України від 08.11.2023 № 3428-IX "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (дата звернення: 15.05.2024).
5. Закон України від 12.05.2022 № 2260-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text> (дата звернення: 15.05.2024).
6. Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 15.05.2024).
7. Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (дата звернення: 15.05.2024).
8. Закон України від 30.06.2023 № 3219-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text> (дата звернення: 15.05.2024).
9. Kene, F. (2012), "The Physiocrats and the World of the Enlightenment", *Publisher: Cambridge University Press*. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139108645> (accessed 10.05.2024).
10. Колісник О. Я. Бюджетний дефіцит: причини, економічні ефекти та особливості управління. *Економіка та держава*. 2014. № 6. С. 26–32. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2014/7.pdf (дата звернення: 11.05.2024).
11. Лега О.В., Черненко, К.В. Фіскальна та регулююча роль податку на доходи фізичних осіб у воєнний час. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 3(03). С. 19–25. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/97/91> (дата звернення: 11.05.2024).
12. Логвіновська, С.І. Механізм спрощення податку на доходи фізичних осіб в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-152> (дата звернення: 11.05.2024).
13. Офіційний сайт Верховної ради України. Закон України "Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні" № 1667-IX від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 11.05.2024).
14. Офіційний сайт Верховної ради України. Податковий кодекс України. № 2755-VI 2 грудня 2010 року. Редакція від 01.04.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 11.05.2024).
15. Офіційний сайт Дія Сіті. URL: <https://city.diia.gov.ua/> (дата звернення: 11.05.2024).
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Статистичний збірник Міністерства фінансів "Бюджет України – 2021". URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik> (дата звернення: 11.05.2024)
17. Smith, A. (2001) *The welfare of nations. Research on the nature and causes of the welfare of nations. An electronic classics series publication*. URL: <https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf> (accessed 10.05.2024).
18. Тоцька О., Дмитрук І. Податок на доходи фізичних осіб в Україні: загальнодержавний і регіональний вимір. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. 2023. Т. 1. № 8. С. 30–39. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22309/1/article_92.pdf (дата звернення: 11.05.2024)

REFERENCES:

1. Keynes J. M. (1936) General theory of employment, interest and money. *London: Palgrave Macmillan*. Available at: <https://www.hetwebsite.net/het/texts/keynes/gt/gtcont.htm> (accessed May 10, 2024).
2. Vebportal "Biudzhet dlia hromadian" [Web portal "Budget for Citizens"]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/en> (accessed May 11, 2024)
3. Volokhova I. (2023) Formuvannia dokhodiv biudzhetiv za rakhunok podatku na dokhody fizychnykh osib v Ukraini [Formation of budget revenues due to personal income tax in Ukraine]. *Transformatsiina ekonomika – Transformational economy*, no. 3(03), 10–15. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-2> (accessed May 15, 2024).
4. Zakon Ukrainy vid 08.11.2023 № 3428-IX "Pro vnesennia zmin do Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy shchodo zabezpechennia pidtrymky oborozozdatnosti derzhavy ta rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy" [On Amendments to the Budget Code of Ukraine on Ensuring the Support of the State's Defense Capability and the Development of the Defense-Industrial Complex of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (accessed May 15, 2024).
5. Zakon Ukrainy vid 12.05.2022 № 2260-IX "Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvosti podatkovoho administruvannia podatkiv, zboriv ta yedynoho vnesku pid chas dii voiennoho, nadzvychainoho stanu" [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the peculiarities of the tax administration of taxes, fees and a single contribution during the state of war and emergency]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text> (accessed: May 15, 2024).
6. Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 № 2120-IX "Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu" [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the application of norms for the period of martial law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (accessed: May 15, 2024).
7. Zakon Ukrainy vid 24.03.2022 № 2142-IX "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo stvorennia umov dlia zabezpechennia prodovolchoi bezpeky v umovakh voiennoho stanu" [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Creation of Conditions for Ensuring Food Security in Martial Law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (accessed: May 15, 2024).
8. Zakon Ukrainy vid 30.06.2023 № 3219-IX "Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvosti opodatkuvannia u period dii voiennoho stanu" [On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the peculiarities of taxation during martial law]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text> (accessed: May 15, 2024).
9. Kene F. (2012) The Physiocrats and the World of the Enlightenment. *Publisher: Cambridge University Press*. Available at: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139108645> (accessed May 10, 2024).
10. Kolisnyk O. Ya. (2014) Biudzhetnyi defitsyt: prychny, ekonomichni efekty ta osoblyvosti upravlinnia [Budget deficit: causes, economic effects and features of management]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*. No. 6. P. 26–32. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2014/7.pdf (accessed May 11, 2024).
11. Lega O. V., Chernenko K. V. (2022) Fiskalna ta rehuliuucha rol podatku na dokhody fizychnykh osib u voiennyi chas [The Fiscal and Regulatory Role of Personal Income Tax in Wartime]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security*, no. 3(03), pp. 19–25. Available at: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/97/91> (accessed May 11, 2024).
12. Logvinovska S. I. (2023) Mekhanizm sproshchennia podatku na dokhody fizychnykh osib v umovakh voiennoho stanu [A mechanism for simplifying personal income tax under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-152> (accessed May 11, 2024).
13. Ofitsiyni sait Verkhovnoi rady Ukrainy. Zakon Ukrainy "Pro stymuliuvannia rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini" [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Law of Ukraine "On stimulating the development of the digital economy in Ukraine"]. No. 1667-IX 15.07.2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (accessed May 11, 2024).
14. Ofitsiyni sait Verkhovnoi rady Ukrainy. Podatkovi kodeks Ukrainy. № 2755-VI 2 hrudnia 2010 roku. Redaktsiia vid 01.04.2024r. [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Tax Code of Ukraine. No. 2755-VI of December 2, 2010. Edited as of 01.04.2024]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed May 11, 2024).
15. Ofitsiyni sait Diia Siti [The official site of Diia City]. Available at: <https://city.diia.gov.ua/> (accessed May 11, 2024).
16. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. Statystychni zbirnyk Ministerstva finansiv "Biudzhet Ukrainy – 2021" [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. Statistical collection of the Ministry of Finance "Budget of Ukraine – 2021"]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik> (accessed May 11, 2024)

17. Smith A. (2001). The welfare of nations. Research on the nature and causes of the welfare of nations. *An electronic classics series publication*. Available at: <https://www.rojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf> (accessed May 10, 2024).
18. Totska O., Dmytruk I. (2023) Podatok na dokhody fizychnykh osib v Ukraini: zahalnodержavnyi i rehionalnyi vymir [Personal income tax in Ukraine: national and regional dimensions]. *Finansovo-kredytni systemy: perspektyvy rozvytku -Financial and credit systems: development prospects*, vol. 1, no. 8, pp. 30–39. Available at: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22309/1/article_92.pdf (accessed May 11, 2024)